

Genus och klimat-inducerad migration

Det finns olika migrationsmönster som omfattar både korta och långa avstånd. Dessa mönster påverkar män, kvinnor och könsminoritetsgrupper på olika sätt. Den pågående klimatkrisen fungerar som en katalysator för individer i utsatta situationer att söka alternativa levnadsarrangemang. Denna briefing förklarar hur klimatinducerad migration medför olika mönster för män och kvinnor, belyser dess grundorsaker och ger exempel på kvinnors ledarskap samt rekommendationer.

International Organization for Migration (IOM) definierar "migration" som ett paraplybegrepp som inte definierats enligt internationell rätt. Migration återspeglar den allmänna uppfattningen om en person som flyttar ifrån sin vanliga bostadsort, antingen inom ett land eller över en internationell gräns, tillfälligt eller permanent, och av olika skäl.

Klimatrelaterad migration är kontextspecifik och beror på en mängd olika faktorer som påverkas av ojämlikhet mellan könen, vilket ytterligare påverkar marginaliserade grupper. Vid katastrofer är det till exempel ofta kvinnor och flickor som drabbas i oproportionerligt hög grad och lämnas kvar för att ta hand om familjemedlemmar. Det är viktigt att närma sig denna fråga ur ett intersektionellt perspektiv och uppmärksamma det invecklade samspelet mellan olika genus och andra faktorer som klass, etnicitet, ras, ålder eller funktionsnedsättning. Det behövs mer forskning och data som synliggör dessa intersektioner, inte bara för män och kvinnor utan också för hbtqi-personer.

Vad är klimatinducerad migration?

Två huvudsakliga klimaddynamiker bidrar till migrationen: 1) händelser som inträffar långsamt, t.ex. pågående torka och stigande havsnivåer, och 2) händelser som inträffar snabbt, t.ex. orkaner. I det första fallet

förlorar människor gradvis sitt levebröd, vilket orsakar ett långsamt men stadigt behov av omlokalisering. I det andra fallet krävs omedelbar evakuering till följd av plötsliga katastrofer. Trots att klimatrelaterade händelser har förekommit historiskt sett har de av människan orsakade klimatförändringarna ökat händelsernas frekvens och intensitet.

Ett illustrativt exempel på det komplexa förhållandet mellan klimat och genusrelaterad migration är sambandet mellan konflikter och klimatförändringar, eftersom klimatförändringarna bidrar till att våldsamma konflikter eskalerar, vilket leder till mer (sexuellt) könsrelaterat våld. Lika viktigt är det omvända förhållandet - klimatsårbarhet under konflikttider. Under konflikter antar kvinnor ofta vårdande roller snarare än stridande och de möter unika utmaningar, som leder till distinkta migrationsmönster. Dessa distinkta migrationsmönster uppstår i skärningspunkten mellan kultur och sociala relationer. Sociala normer och förväntningar, som premierar kvinnors vårdande roller, begränsar dem till specifika platser och roller. Detta skapar en cykel där kvinnors begränsade rörlighet blir såväl en orsak till som en konsekvens av deras könsroller. Trots dessa utmaningar visar statistik från FN att kvinnor globalt står för nästan hälften (48,1%) av världens migranter, en trend som hållit i sig i nästan sex decennier. Även om män och kvinnor inte skiljer sig nämnvärt åt i de totala migrationsflödena, finns det fortfarande stora regionala skillnader över hela världen.

Att navigera på migrationsrutter: Utmaningar som kvinnor står inför

Kvinnor som migrerar ställs inför en rad olika sårbarheter, som beror på en kombination av faktorer som kön, ålder, funktionsnedsättning, etnicitet eller ras och

föräldrastatus. Bland dessa skärningspunkter möter de ständigt ökade risker för sin säkerhet och välbefinnande. Det exponerar dem för olika former av våld, exploatering och övergrepp, som bland annat innefattar människohandel, sexuella trakasserier och tvångsarbete. Otillräcklig tillgång till viktiga resurser förvärrar dessutom de utmaningar som kvinnor på migrationsresor ställs inför. Det inkluderar begränsad tillgång till sanitära anläggningar, hygienprodukter, sexuell och reproduktiv hälsovård samt allmänna hälsovårdstjänster. Dessa brister förvärrar deras prekära situation och påverkar både deras fysiska hälsa och allmänna välbefinnande. Avsaknaden av genusmedvetna tjänster och resurser längs migrationsrutterna skapar hinder för kvinnor som söker skydd, mat, sjukvård och rättshjälp som är anpassade för deras specifika behov. Den ojämlika tillgången ökar inte bara kvinnors sårbarhet för övergrepp, utan upprätthåller och ökar även de könsbaserade ojämlikheterna.

Avkolonisering av narrativ och stärkande av kvinnors ställning

Klimatkrisen har en oproportionerlig inverkan på samhällen som präglas av könsmaktsordningar. Det leder till särskilda utmaningar för kvinnor, flickor och hbtqi-personer när det gäller klimatanpassning och klimatinducerad migration. För att förstå dessa genusrelaterade aspekter krävs fokus på patriarkala maktstrukturer. Kvinnor är inte sårbara i sig, utan blir sårbara på grund av de strukturer som påverkar kvinnor på alla möjliga områden, inklusive begränsad tillgång till offentliga tjänster (inte bara hälso- och sjukvårdstjänster), utbildningsmöjligheter, äganderätt och formell sysselsättning.

För att adressera dessa maktstrukturer måste vi ta itu med de enormt ojämlika maktförhållandena mellan det globala nord och det globala syd, som inte är naturliga utan snarare en del av ett globalt system som gynnar ett fåtal privilegierade. Ett dekolonialt feministiskt perspektiv är oundgängligt när man undersöker samspelet mellan kvinnors rättigheter, klimatfrågor och migration.

I diskussioner om genus och klimatinducerad migration är det viktigt att betona att kvinnor är förändringsagenter. De spelar en viktig roll i katastrofinsatser och säkerställer ofta familjens överlevnad genom sin motståndskraft och problemlösningsförmåga. Deras deltagande i beslutsprocesser leder till mer klimatvänliga och inkluderande resultat. Trots detta råder det fortfarande brist på forskning och offentliga medel som ägnas åt genus, klimat och mobilitet. Med tanke på att genus och migration till följd av klimatförändringar är kontextspecifika finns det ett akut behov av ökad finansiering som ägnas åt dessa kontexter i kombination med ett ökat användande av intersektionella perspektiv i genusanalyser. Det är viktigt att anamma ett dekolonialt förhållningssätt som bidrar till egenmakt, så att kvinnor kan delta aktivt i diskussioner snarare än att vara passiva subjekt. Vidare är det absolut nödvändigt att inrätta ett rättsligt ramverk som skyddar individer som drabbas av klimatkatastrofer. För närvarande finns det en brist på adekvata globala instrument som tillgodoser behoven hos dem som drabbas av klimatkrisen, särskilt dem som inte har bidragit till problemen.

Rekommendationer

- ☞ De europeiska länderna och EU måste avsätta medel för klimatanpassning, mildrande av klimatförändringarnas effekter och hantering av förluster och skador. Denna klimatfinansiering bör prioritera genusperspektivet, involvera kvinnor i beslutsprocesser och tillgodose deras specifika behov. När projekt implementeras bör de vara inkluderande och syfta till att motverka ojämlikheten mellan könen på lång sikt.
- ☞ De europeiska länderna och EU bör upprätthålla en ansvarspolicy för företag och se till att de följer normer för mänskliga rättigheter och miljöskyddsåtgärder. Detta kräver starkare reglering än vad som antogs av EU 2024.
- ☞ Det finns ett akut behov av att utveckla en migrationspolitik som bygger på mänskliga rättigheter på nationell, regional och global nivå för att adressera migrationens komplexitet med ett rättighetsbaserat förhållningssätt. Detta inkluderar att vända en pågående backlash mot mänskliga rättigheter och värdighet i asylpolitiken i många europeiska länder.

I FOKUS: Kvinnors erfarenheter - FIJI

Vid CSW67 (2023) delade kvinnor från Fiji med sig av sina perspektiv från frontlinjen vid klimatkatastrofer. De menade att vissa kvinnor är hemma och lagar mat och tar hand om samhället, medan andra är involverade i den omedelbara katastrofinsatsen. Eftersom de befinner sig på olika platser försöker de hålla kontakten, vilket ofta är svårt på grund av brist på elektricitet, telekommunikation eller internet. "Man kan skrika för att kunna hjälpa varandra", sa en av dem. Mer tillgång till information om översvämningar och väderförhållanden skulle också hjälpa dem, eftersom de då skulle kunna hålla sina barn hemma om det kom en varning. För närvarande är dödstalen höga på grund av drunkning, eftersom utrymmet för att reagera i en nödsituation är mycket litet. Kvinnogruppen vid CSW efterlyste utbildning om teknologi, men också kunskap om hur man ska agera vid trakasserier, samt handlingsutrymme och kunskap om rättigheter och lagstiftning.

(Isabella Szukits)

Kreditering: [Maggie Boyle, Department of Foreign Affairs and Trade - Wikimedia Commons](#), CC 2.0-licens

I FOKUS: Kvinnors erfarenheter - GUATEMALA

En fallstudie om Guatemala och klimatmobilitet från 2022 visar att effekterna av naturkatastrofer oproportionerligt påverkar utsatta grupper som äldre, kvinnor (särskilt kvinnor från ursprungsbefolkningar), barn och de som bor i fattiga landsbygdsregioner. Dessutom har det rapporterats att sex av tio kvinnor som migrerar utsätts för våldtäkt under sin resa, och att flickor som reser ensamma och hbtqi-personer löper ökad risk att utsättas för människohandel.

(Bolognas universitet: Bortom panik? 2022)

Kreditering: [UN Women/Ryan Brown - Flickr](#), CC 2.0-licens

Författare: Isabella Szukits

Redaktörer: Gea Meijers (WIDE+) & Emma Rainey (WIDE+)

Grafisk design: Stephanie Höglund (WIDE+)

Finansieras av Europeiska unionen. De synpunkter och åsikter som uttrycks är endast upphovsmännens [upphovsmännens] och utgör inte Europeiska unionens eller Europeiska genomförandeorganet för utbildning och kulturs (EACEA) officiella ståndpunkt. Varken Europeiska unionen eller EACEA tar något ansvar för dessa.

Förkortningar

CSW - Kommissionen för kvinnors ställning

HBTQI - Homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner

Bibliografi

Ballew, M., Marlon, J., Leiserowitz, A., & Maibach, E. (2018). Gender Differences in Public Understanding of Climate Change. Yale Program on Climate Change Communication. <https://climatecommunication.yale.edu/publications/gender-differences-in-public-understanding-of-climate-change/>

Buhaug, H. (2022). Armed conflict and climate change: how these two threats play out in Africa. ReliefWeb. <https://reliefweb.int/report/world/armed-conflict-and-climate-change-how-these-two-threats-play-out-africa>

Climate and Migration Coalition. Getting started - Our 20-minute introduction to climate change and migration. <https://climatemigration.org.uk/getting-started-climate-migration/>

Giacomelli, E., Iori, E., Villani, S., Musarò, P., Vittuari, M., Borraccetti, M., & Magnani, E. (2022). Fallstudienbericht: Beyond Panic? Senegal, Guatemala, Kambodscha, Kenia – Kurzfassung. Südwind. https://www.suedwind.at/fileadmin/user_upload/suedwind/Themen/Klima/Suedwind_Fallstudienbericht_Kurzfassung_2022_final.pdf

Hunt, E. (2020). The eco gender gap: why is saving the planet seen as women's work? The Guardian. <https://www.theguardian.com/environment/2020/feb/06/eco-gender-gap-why-saving-planet-seen-womens-work>

IOM. IOM Definition of "Migrant". <https://www.iom.int/about-migration>

IOM. Environmental Migration. <https://environmentalmigration.iom.int/environmental-migration>

Lama, P., Hamza, M., & Wester, M. (2021). Gendered dimensions of migration in relation to climate change. Climate and Development, 13(4): 326-336. <https://doi.org/10.1080/17565529.2020.1772708>

Migration Data Portal. Gender and migration. <https://www.migrationdataportal.org/themes/gender-and-migration>

Murfet, T., & Baron, R. (2020). An Unequal Emergency: CARE Rapid Gender Analysis of the Refugee and Migrant Crisis in Colombia, Ecuador, Peru and Venezuela. CARE. <https://reliefweb.int/report/colombia/unequal-emergency-care-rapid-gender-analysis-refugee-and-migrant-crisis-colombia>

Pearson, A., Ballew, M., Naiman, S., & Schuldt, J. (2017). Race, class, gender and climate change communication. Oxford Encyclopedia of Climate Change Communication. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228620.013.412>

Tagliapietra, S., & Lenaerts, K. (2022). Climate migration: what do we really know? Bruegel. <https://www.bruegel.org/blog-post/climate-migration-what-do-we-really-know>

UNDP. (2023) What does gender equality have to do with climate change? <https://climatepromise.undp.org/news-and-stories/what-does-gender-equality-have-to-do-climate-change>

UN Women. (2022). Explainer: How gender inequality and climate change are interconnected. <https://www.unwomen.org/en/news-stories/explainer/2022/02/explainer-how-gender-inequality-and-climate-change-are-interconnected>

World Meteorological Organization. (2023). Climate change and heatwaves. <https://wmo.int/content/climate-change-and-heatwaves>

Zainulbhai, H. (2015). Women, more than men, say climate change will harm them personally. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/short-reads/2015/12/02/women-more-than-men-say-climate-change-will-harm-them-personally/>

Zickgraf, C. (2021). Climate change, slow onset events and human mobility: reviewing the evidence. Current Opinion in Environmental Sustainability, (30): 21-30. <https://doi.org/10.1016/j.cosust.2020.11.007>

Om projektet

"Genus och klimaträttvisa: Kunskap för Egenmakt" med akronymen "COPGendered" är ett EU-finansierat projekt inom ramen för programmet Erasmus+, som inleddes i december 2022 och kommer att pågå i tre år. Projektet leds av WIDE+ och ett transnationellt konsortium bestående av sju ledande parter, som inkluderar Gender CC, WIDE Austria, GADIP, KULU Women and Development, Mundubat och CSCD. Det primära syftet är att förse läsare och deltagare med verktyg, kunskap och metoder för att förstå och hantera de kritiska sambanden mellan ojämlikhet mellan könen och klimatkrisen.

Detta kapitel ingår i en serie dokument som behandlar specifika teman om kopplingen mellan genus och klimaträttvisa. Serien inkluderar även följande kapitel:

- Genus och klimaträttvisa
- Klimaträttvisa, genus och energi
- Klimaträttvisa, genus och hbtqi-frågor
- Klimaträttvisa, genus och transport
- Klimaträttvisa, genus och extraktivism

Du kan läsa mer om COPGendered-projektet på: <https://wideplus.org/copgendered-project/>

